

Aan de Minister van Justitie
t.a.v. mw. mr. M.F.M. de Groot
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Afdeling Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t 070 - 361 9723
f 070 - 361 9746
www.rechtspraak.nl

datum 16 januari 2006
contactpersoon mr. A. Kuijer
doorkiesnummer 070 - 361 9706
e-mail a.kuijer@rvdr.drp.minjus.nl
kamernummer 3.11
ons kenmerk UIT 7913 /ONTW AK
onderwerp concept-amvb videoconferentie in het strafrecht

Geachte heer Donner,

Bij brief gedateerd 25 oktober 2005 informeerde u de Raad voor de rechtspraak (hierna: de Raad) over uw voornemen om te komen tot wijziging van het Besluit videoconferentie. U gaf aan de Raad in de gelegenheid te stellen commentaar op het voorliggende wetsvoorstel in te brengen. De Raad maakt graag gebruik van de geboden mogelijkheid.

Gehoord de gerechten heeft de Raad de eer u als volgt te berichten.

De Raad is van oordeel dat in het thans voorliggende concept-wijzigingsbesluit in zijn algemeenheid een goede en goed werkbaar balans is gevonden tussen zowel het belang bij een zo optimaal mogelijk gebruik van videoconferentie, als de belangen van de verdachten en andere procesdeelnemers. De navolgende punten behoeven echter naar het oordeel van de Raad nog nadere overweging.

1. Uitsluiting van het gebruik van videoconferentie bij verdenking van bepaalde delicten.

De Raad vraagt zich af wat de overwegingen zijn om het gebruik van videoconferentie uit te sluiten ten aanzien van verdachten van zedenmisdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten c.q. van strafbare feiten waarbij een dodelijk slachtoffer is gevallen (artikel 4, lid 1, onder e. en f. van het ontwerp-besluit). Niet duidelijk is waarom ten aanzien van deze categorie verdachten het gebruik van videoconferentie bijvoorbeeld ook in het kader van zittingen in het kader van de inbewaringstelling of de voorlopige hechtenis categorisch zou moeten worden uitgesloten; Vooralnog is de Raad er niet van overtuigd dat er voor deze categorieën verdachten ten aanzien van het gebruik van het instrument videoconferentie andere maatstaven zouden dienen te gelden dan ten aanzien van verdachten van andere feiten.

datum 16 januari 2006
kenmerk UIT 7913 /ONTW AK
pagina 2 van 5

De Raad merkt daarbij op dat er op vertrouwd mag worden dat de rechter, of het rechterlijk college dat een zaak behandelt, oog zal hebben voor feit-, persoons-, of slachtoffergerelateerde aspecten die het gebruik van videoconferentie in het betreffende geval mogelijk minder gewenst maken.

Geadviseerd wordt derhalve de in artikel 4, lid 1 onder e. en f. genoemde uitzonderingen op de mogelijkheid om van videoconferentie gebruik te maken te laten vervallen, dan wel in de nota van toelichting nader uiteen te zetten wat de bijzondere overwegingen zijn geweest om juist, en alleen, in deze gevallen het gebruik van videoconferentie categorisch uit te sluiten.

2. Beslissing door voorzitter of door meervoudige kamer als geheel?

In artikel 4, tweede lid en artikel 5, leden 3 en 4 van het ontwerp-besluit wordt de beslissing ten aanzien van het gebruik van videoconferentie ook indien daartegen bezwaren zijn ingebracht onder meer opgedragen aan “de voorzitter van de meervoudige of enkelvoudige kamer”.

Hoewel deze formulering aansluit bij de formulering van artikel 78a, lid 2 Sv acht de Raad het ongewenst dat in dergelijke meer controversiële situaties ingeval de zaak voorligt bij een meervoudige kamer de voorzitter, en niet de meervoudige kamer als geheel, de beslissing omtrent het (niet-)gebruik van videoconferentie neemt. De bevoegdheid die hier in het geding is een wezenlijk andere dan die welke normaliter uit hoofde van het Wetboek van Strafvordering aan de voorzitter van een meervoudige kamer toekomt. Daarbij gaat het overwegend om het nemen van beslissingen in het kader van de voortgang van het onderzoek, en in een wat ruimere opvatting ook beslissingen omtrent de orde ter terechtzitting en het ondervragen van procespartijen.

Zeker in de situaties genoemd in artikel 5, derde en vierde lid betreft het echter een beslissing die van invloed kan zijn op de uitkomst van de zaak. Het gebruik van videoconferentie kan immers enige reductie van informatiemogelijkheden betekenen ten opzichte van de situatie van persoonlijke verschijning van de verdachte. Beslissingen die van invloed kunnen zijn op de uitkomst van de zaak zijn in het systeem van het Wetboek van Strafvordering in zijn algemeenheid opgedragen aan de meervoudige kamer als geheel en niet alleen aan de voorzitter. In dit kader relevante voorbeelden daarvan zijn de regeling omtrent het bevel persoonlijke verschijning en het bevel medebrenging als neergelegd in artikel art. 278, lid 2 Sv. De Raad meent dat er onvoldoende aanleiding is om in het onderhavige geval van deze systematiek af te wijken. De Raad geeft u dan ook in overweging het besluit dienovereenkomstig aan te passen.

3. Opmerkingen van redactionele aard.

a. Betreffende de tekst van het ontwerp-besluit:

- artikel 4, lid 1, onder a.: Hier zal zijn bedoeld de verdachte die minderjarig *was ten tijde van het begaan van het feit* waarvan hij werd verdacht. De formulering moet ook overigens in overeenstemming worden gebracht met de tekst van de artikelen 77a Sr en 488 Sv.

datum 16 januari 2006
kenmerk UIT 7913 /ONTW AK
pagina 3 van 5

Voorgesteld wordt om hetzij in de huidige tekst zowel het hiervoor geduide tijdmoment op te nemen als een meer concrete leeftijdsindicatie, hetzij middels verwijzing aan te sluiten bij de wijze waarop een en ander reeds is vastgelegd in artikel 77a Sr. In het laatste geval zou de tekst dan luiden: “a. indien het een verdachte of veroordeelde betreft als bedoeld in artikel 77a van het Wetboek van Strafrecht;”;

- artikel 4, lid 1, onder b: Ook hier zal zijn bedoeld de verdachte die *ten tijde van het begaan van het feit waarvan hij werd verdacht* jonger dan 21 jaar is. Voorgesteld wordt hier de formulering in overeenstemming met de tekst van artikel 77c Sr te brengen zodat deze bepaling komt te luiden als volgt: “b. indien de verdachte ten tijde van het begaan van het strafbaar feit de leeftijd van achttien jaren doch nog niet die van eenentwintig jaren had bereikt en hij of zijn raadsman, dan wel in voorkomende gevallen de officier van justitie of de rechter, kenbaar heeft gemaakt dat er vragen kunnen rijzen over de toepassing van artikel 77c van het Wetboek van Strafrecht;
- artikel 4, lid 1, onder g.: abusievelijk is daar tweemaal achtereen de passage “tenzij de verdachte” in de tekst opgenomen;
- artikel 4, lid 1, onder g en h, jo. artikel 5: De Raad neemt gezien de tekst van het besluit aan dat de in deze bepalingen bedoelde instemming uitdrukkelijk moet blijken en niet mag worden veronderstelt. Thans is echter onvoldoende duidelijk hoe (schriftelijk of mondeling) van de daar bedoelde instemming door de verdachte c.q. het slachtoffer moet blijken, jegens welke instantie moet die instemming kenbaar worden gemaakt en op welke termijn voorafgaand aan de zittingsdatum dat dient te gebeuren. Om in voormelde lacune te voorzien is het wellicht denkbaar dat aan artikel 5 een nieuw lid 5 wordt toegevoegd dat luidt als volgt:

“De mededeling als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder g. en h. van de verdachte of diens raadsman, respectievelijk het slachtoffer, dat hij instemt met de gebruikmaking van videoconferentie kan verenigen wordt uiterlijk de dag voor het horen en schriftelijk gedaan aan de voorzitter van de meervoudige kamer of de rechter-commissaris die met de leiding over het horen is belast.”
- artikel 4, lid 1, onder i: de aanduiding “i.” is in de tekst van het besluit weggefallen, maar volgens de toelichting (zie p. 6, openingszin van zowel de 2e als de 3e alinea van onderen) moeten de laatste 2 regels van het huidige sub h worden aangeduid als sub i.
- artikel 4, lid 2; artikel 5, leden 3 en 4: de formulering “de voorzitter van de meervoudige of enkelvoudige kamer (etc.)” doet merkwaardig aan, nu de gerechten feitelijk geen voorzitter van een enkelvoudige kamer kennen. Mede gezien het hiervoor onder 2. gestelde wordt voorgesteld deze formulering te wijzigen in “de meervoudige of enkelvoudige kamer (etc.)”
- artikel 5, leden 1 en 2. Zoals deze bepalingen nu zijn geformuleerd, kan een *getuige* die wordt opgeroepen om via videoconferentie te worden gehoord zelf dan wel via zijn advocaat

datum 16 januari 2006
kenmerk UIT 7913 /ONTW AK
pagina 4 van 5

schriftelijk mededelen dat hij zich daar niet mee kan verenigen. Wat opvalt, is dat niet blijkt dat de *verdachte* en diens raadsman er van op de hoogte moeten worden gesteld dat een getuige via videoconferentie zal worden gehoord; zij kunnen daar voorafgaand aan de zitting kennelijk geen bezwaar tegen maken. Indien de verdediging eventuele bezwaren tegen het horen van de getuige via videoconferentie pas op de zitting kan uiten, zal dit ter zitting tot extra debat en - indien de bezwaren worden gehonoreerd - tot onwenselijke aanhoudingen kunnen leiden. Het verdient derhalve de voorkeur (duidelijker) in artikel 5 c.q. de Nota van Toelichting te omschrijven dat indien de gebruikmaking van videoconferentie plaats zal vinden in het kader van het horen een getuige, ook aan de verdachte en zijn raadsman mededeling moet worden gedaan van bedoelde gebruikmaking.

b. *Betreffende de tekst van de Nota van toelichting (NvT):*

- In de NvT (onder Algemeen, 3e alinea) is de volgende zin opgenomen:
"Omdat videoconferentie in het strafrecht *veelal* zal worden toegepast in gevallen waarbij een van partijen zich in het buitenland bevindt, wordt ten behoeve hiervan een aanvullende eis aan de techniek gesteld.". De Raad meent dat deze formulering gezien het voorgestelde verwachte primaire gebruikstraject van videoconferentie (communicatie tussen verdachten in penitentiaire inrichtingen en gerechten) minder juist is. Voorgesteld wordt hier het woord "veelal" te vervangen door "tevens".
- In de NvT, onderdeel C, ad artikel 4 onder g. wordt onder meer gesteld:
"Videoconferentie wordt in beginsel niet toegepast wanneer de verdachte voor de eerste maal voor de rechter-commissaris wordt geleid."
Gebleken is dat deze zin in relatie tot het daarna gestelde enige onduidelijkheid op kan roepen. Het blijkt voor te komen dat een en ander aldus wordt begrepen dat de uitzondering van videoconferentie hier alleen zou zien op het horen in het kader van de beslissing omtrent de inbewaringstelling. In de praktijk komt het, zij het zelden, echter ook voor dat eerst de inverzekeringstelling "los" wordt getoetst. De wet noemt dat ook een voorgeleiding. Valt deze voorgeleiding in het kader van de inverzekeringstelling nu ook onder de uitzondering?

Gezien het voorgaande en gelet op de waarborgen waarmee de beslissing omtrent gevangenhouding door de wetgever is omgeven, verdient het de voorkeur om voor het verhoor in het kader van de beslissing omtrent de inverzekeringstelling hetzelfde te oordelen als voor het verhoor van de rechter-commissaris in het kader van de beslissing omtrent inbewaringstelling. Voorgesteld wordt dan ook voormelde passage als volgt aan te passen:

"Videoconferentie wordt in beginsel niet toegepast wanneer de *verdachte in het kader van de toetsing van de inverzekeringstelling en/of in het kader van een vordering tot inbewaringstelling* voor de eerste maal voor de rechter-commissaris wordt geleid."

- NvT, onderdeel C, ad artikel 4, onder g. en h.: ten aanzien van deze bepalingen rijst de vraag of een verleende instemming nog kan worden ingetrokken en zo ja, tot welk moment. Zo is het

datum 16 januari 2006
kenmerk UIT 7913 /ONTW AK
pagina 5 van 5

alleszins denkbaar dat een verdachte aan het begin van het verhoor via videoconferentie aangeeft dat hij toch liever ter zitting wil verklaren. Dient de rechter dit dan te eerbiedigen? Evenzeer rijst de vraag of de instemming van het slachtoffer dat van het spreekrecht gebruik wil maken een absoluut vereiste om de verdachte via videoconferentie te kunnen horen? Wat is het gevolg als toch zonder instemming van vorenbedoeld slachtoffer de verdachte via videoconferentie wordt gehoord? Leidt dat tot nietigheid van het onderzoek? De Raad geeft u in overweging ten aanzien van deze voor de rechtspraktijk belangrijke vragen in de Nota van Toelichting een nadere toelichting op te nemen.

- NvT, onderdeel C, ad artikel 5: Het verdient om misverstanden en onduidelijkheid te voorkomen de voorkeur in de NvT op te nemen dat ook de beslissing ex artikel 5, *derde lid* vormvrij is en zowel schriftelijk als mondeling aan de te horen persoon en zijn raadsman kan worden gecommuniceerd. Uit de huidige tekst lijkt te volgen dat dit slechts met betrekking tot de situatie als bedoeld in het vierde lid het geval is.

De Raad vertrouwt erop u met het bovenstaande naar behoren te hebben geïnformeerd. Mocht u naar aanleiding van het bovenstaande nog nadere vragen hebben, of nader overleg wensen, dan verzoek ik u om rechtstreeks contact op te nemen met mr. A. Kuijer, wetgevingsadviseur bij de Raad.

Hoogachtend,

D.J. van Dijk,
lid van de Raad